

12. august 2011

UKA 2011/51

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Matumuuna Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuuteqarpunga, siunertaralugu Naalakkersuisut nalunaarusiornermikkut aqutissiuutissagaat, qanoq iliuseqarnikkut Namminersorlutik Oqartussat FN-p innarluutillit pillugit aalajangersagaa nunatsinni atuutilersinneqarsinnaassanersoq. Siunnersuutigaara Naalakkersuisut piuffigineqassasut 2012-i naatinnagu aqutissiuussinissaq siunertaralugu nalunaarusiorsimanissamut Inatsisartunit peqquneqassasut.

(Inatsisartunut ilaasorta Jane Petersen. Inuit Ataqatigiit)

Tunngavilersuut:

Eqqoriarneqarpoq, nunarsuatsinni nunat tamalaat akornanni inunnik arlaatigut innarluuteqartunik 650 mio. missiliorlugit amerlassuseqartunik inooqateqartugut.

Naalagaaffiit Peqatigiit 13. december 2006-mi ataatsimeersuarneranni, akuersissutigineqarpoq: ”Inuit arlaatigut innarluuteqartut pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissut”, ulluinnarni taaneqartartoq: FN-p innarluutillit pillugit isumaqatigiissut.

Isumaqatigiissutip siunertarivaa anguniassallugu aammalu qulakkeerniassallugu, inuttut pisinnaatitaaffiit sugaluartut aamma innarluutilinnut atuutitineqassasut, taamatulli innarluutillit isigineqarnerat sumiluunniit qaffassarneqassasoq. Isumaqatigiissummi ilaatigut oqaasertarpoq (immikkoortoq 9), qanoq iliornikkut innarluutillit pisortat illuutigisaannut isersinnaasarnissaat, assartuutitut ilaasinnaasarnissaat aammalu inuiaqatigiit attaveqaataanut paasisissutissiisarnanullu tamanut periarfissinneqarnissaat.

Isumaqatigiissut atuutilersinneqarpoq ukioq 2008-mi, aappaaguanilu Folketing-ip aalajangerpaa Danmark-imi isumaqatigiissut atuuttussanngortinneqassasoq, kisiannili tamatumani nunatsinnut atuuttitinnagu. Taamaattumik isumaqatigiissut massakkorpiaq Danmark-imi atuuttitinneqarpoq, maanilu suli tamanna pisimanani.

Nunat tamalaat isumaqatigiissummik atuutilersitsisimasut, tamatumuuna qulakkeerniarlugu atsiqataaffigisimavaat isumaqatigiissummi qulakkeeqquneqartut tamaasa, taamaassilluni innarluutillit allatuulli pisinnaatitaaffeqaqqullugit. Isumaqatigiissut taanna imatut kinguneqartitsisinnaavoq, inatsisit atuutereersut arlaqartut allanngortittariaqarnerannik, taamatullu inatsisit nutaat atuutilersittariaqarnerannik.

Annertuumik innarluuteqartut pillugit Inatsisartut peqqussutaani § 1-mi, imm. 1-mi imatut allaqqasoqarpoq: ”Inuit aalajangersimasumik nunatsinni najugaqartut, arlaatigut annertuumik eqqarsartaatsimikkut timikkulluunniit innarluuteqarunik, sapinngisamik qulakkeerussuneqartassapput inuit allat nalinginnaasumik inuunerasuulli”.

Isumaqatigiissut manna, aalajangersakkap taaneqartup ersersitaa, FN-ip aalajangersagaannut naapertuuttorujussuavoq. Taamaakkaluartorlu pissusiviusut qiviassagutsigit FN-ip

isumaqatigiissutaa qularnanngitsumik aatsaat malissallugu qulakkeerinnissinnaavugut assigiinngitsorpasuutigut qanoq iliuuseqaaqarnikkut.

2010-mi februarip pingajuani, taamanikkut Isumaginninnermut Naalakkersuisuusoq Maliina Abelsen innarluutillit pisinnaatitaaffiisa atuilersinneqarsinnaanerit pillugu apeqquteqaateqarfigineqarami imatut akissuteqarpoq: *”Tunngaviutigut Naalakkersuisut Naalagaaffiit Peqatigiit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutip 13. december 2006-imeersup Kalaallit Nunaanni atuilersinneqarnissaa illersugarivaat. Isumaqatigiissutilli atuutisilinninnerani annertuumik piareersarnissaq pisariaqarpoq. Taamatut sulinnissaq Naalakkersuisut neriulluarfigivaat. Taamaattumik isumaqatigiissutip qaqugu atuutilernissaa oqaatigineqarsinnaanngikkallarpoq.”*

Naalakkersuisut isumaqatigivakka oqarmata, tunngaviusumik innarluutillit pillugit isumaqatigiissut nunatsinni atuutitinniarneqartariaqartoq. Naalakkersuisut aamma paasilluarpakka oqarmata, alloriarnissaq tamanna pitinnagu suliassamik annertuumik isumageqqaagassaqaratta. Uagattaq qularutiginnilara isumaqatigiissut assigiinngitsutigut imaqarsinnaammat, nunatsinnit imaassiinnarlugit naammassissallugit angujuminaatsinneqarsinnaasunik.

Taamaakkaluortoq pingaaruteqartut isigivara, piffissami sivilisunerusumi innuttaaqatigisatta pisinnaatitaaffii pillugit, nunatta FN-ip isumaqatigiissutaata avataani inissisimasinnaanera. Taamaattumik pingaaruteqartut isigivara, maannangaaq aallartisassagutsigu isumaqatigiissutip atuutilernissanut aqutissiuussinissaq; tamatumani siulliullugu qulaajarlugit suut isumaqatigiissutip atuutilersinneqarsinnaaneranut aporfiusussaassanersut.

Taamaattumik siunnersuutigivara, Naalakkersuisut peqquneqassasut apeqqut tamanna pillugu nalunaarusiussasut, suliarlu 2012-ip naanginnerani Inatsisartunut saqqummiutissagaat.

Nalunaarusiami isumaqatigiissutip pineqartup imarisai taakkartorneqassapput, taavalu pisinnaatitaaffiit ataasiakkaat eqqarsaatigalugit sutigut inatsisitigut allannguuteqartoqartariaqarnerisooq taakkartussallugit.

Ilanngullugu qulaajarneqarsimassapput isumaqatigiissummi naalagaaffinnut atsiqataasimasunut piumasaaqatigineqartut assigiinngisitaarsinnaammata sumut tunngasuuneri apeqqutaatillugit. Aalajangersakkat assigiinngitsut pissuseqarput aalajangersakkat ilai pingaarnertut inissisimatinneqarlutik, taamatullu aningaasatigut, isumaginninnikkut kultoorikkullu isumaqatigiissutit sapinngisamik anguniarneqartussatut nipeqarlutik, tamatumani nunagisap aningaasatigut periarfissai apeqqutaatillugit.

Qulaajaanermi tikkuaassoqassappat aalajangersakkami suut aningaasatigut malitseqartinneqartariaqarumaartut, tamakku pillugit erseqqissaasoqartariaqarsimassaaq, taamaassilluni pisinnaatitaaffiit pillugit alloriartoqarnissaa siunertarlugu ukiuni tulliuutuni aningaasaliissutissanik tulleriarinnittoqarnerani inissiiniartoqartarniassammat. Taamaassiornikkut qulakkeerniarneqassaaq, nunatta aningaasaqarneranut sanilliullugu suut alloriarfigineqarsinnaassanersut.

Inatsisartut taamatut aalajangiissagaluarpata, tamanna oqariartuut innarluutilinnut silarsuarmioqatitsinnullu saqqummiutissallugu pingaaruteqartuussaaq: Oqariartuutigineqassaaq innarluutillit pisinnaatitaaffii atugarisaallu uagut pingaartitarigivut, taamaattumillu alloriarnerit siulliit massakkut tiguneqartut, tamatumali kingorna nassatarissammagu FN-ip innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaa Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqassamaarneranik.

Isumaqatigiissutip aningaasatigut allaffissornikkullu nassatarisassai:

Siunnersuuteqartup eqqoriarpaa, nalunaarusiap naamassineqarnissaa siunertaralugu, ukiumut sulineramik (årsværk) affarmik imaluunnit ataatsimik kinguneqartitsiumaartoq, ilanngullugit suliap nutserneqarnissaa aammalu pisortat oqartussaaffiisa tusarniaasoqarneranut akissuteqartinniarnissaanut.